

ECRI

European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance

CRI (99) 1
Version danoise
Danish version

Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance

ECRI's landsspecifikke indfaldsvinkel :

RAPPORT OM DANMARK

Strasbourg, den 26. januar 1999

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Se også vor hjemmeside: www.coe.int/ecri

INTRODUKTION

Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance (ECRI) blev oprettet i 1994 efter opfordring fra det første topmøde for stats- og regeringschefer i Europarådets medlemsstater. Formålet var bekæmpelse af de voksende problemer med racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance, der truer menneskerettigheder og demokratiske værdier i Europa. ECRI's medlemmer blev valgt for deres anerkendte ekspertise inden for spørgsmål vedrørende racisme og intolerance.

ECRI fik følgende opgave: at fremsætte forslag til revision af medlemsstaternes lovgivning, samt politiske og andre foranstaltninger til at bekæmpe racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance, herunder vurdere effektiviteten; at foreslå yderligere handling på lokalt, nationalt og europæisk plan; at formulere generelle politiske forslag til medlemsstaterne og at studere internationale, lovmæssige midler vedrørende opgaven med henblik på dens håndhævelse.

En af de aktiviteter, som ECRI har udviklet for at opfylde sit kommissorium, er en indfaldsvinkel vedrørende det enkelte medlemsland, hvor der bl.a. udføres en analyse af situationen i hver af medlemsstaterne for at give regeringer nyttige og konkrete forslag.

Den anvendte procedure for udarbejdelsen af landsspecifikke rapporter kan opsummeres således:

- a. Den foreløbige indsamling af information samt udarbejdelse af teksterne til rapportudkast udføres i små arbejdsgrupper inden for ECRI. De informationskilder, som anvendes, er vidtrækkende, herunder bl.a. svar, som regeringer har givet på et spørgeskema udsendt af ECRI, bidrag fra de relevante, nationale medlemmer af ECRI, information om national lovgivning indsamlet for ECRI af "Swiss Institute of Comparative Law" (det schweiziske institut for komparativ lovgivning)¹, information fra internationale og nationale ikke-statslige organisationer, forskellige publikationer og medierne.
- b. ECRI undersøger og diskuterer det foreløbige rapportudkast om hvert land på et plenarmøde og vedtager derefter rapportudkast.
- c. Rapportudkastet sendes til den relevante regering med henblik på en fortrolig dialog med en regeringsudpeget, national person. Udkastet til landsrapporten undersøges igen og revideres eventuelt på baggrund af de nationale kommentarer.

¹ Rapporten, udarbejdet af Swiss Institute (ref: CRI (98) 80), der dækker relevant lovgivning i Europarådets medlemsstater, kan findes på webside: www.ecri.coe.int og fås i trykt form hos ECRI's sekretariat.

- d. Rapporten vedtages i sin endelige form af ECRI på et plenarmøde og sendes via Europarådets Ministerkomité til regeringen i det pågældende land. To måneder senere offentliggøres rapporten, medmindre regeringen i det pågældende land udtrykkeligt anmoder om, at det ikke sker.

Til dato er der offentliggjort tre serier af ECRI's landsspecifikke rapporter, i hhv. september 1997 samt i marts og juni 1998². En fjerde serie af landsspecifikke rapporter blev udsendt til regeringerne i de pågældende lande i november 1998 og offentliggøres hermed³.

Vedlagte rapport indeholder ECRI's analyse og forslag vedrørende Danmark.

Det bør bemærkes, at ECRI udfører sin landsspecifikke procedure ved at udarbejde rapporter for alle 40 medlemsstater i Europarådet. Denne fjerde serie af rapporter, hvor proceduren blev afsluttet i november 1998, vil blive efterfulgt af andre serier af rapporter i 1999 om de øvrige medlemsstater i Europarådet. Den rækkefølge, hvori rapporterne udarbejdes, har ingen anden betydning end, at disse rapporter er de første, som er blevet færdige.

Offentliggørelsen af denne rapport repræsenterer be i gydelsen på en løbende og aktiv udvekslingsproces mellem ECRI og myndighederne Danmark for at identificere løsninger på de problemer med racisme og intolerance, som Danmark står over for. ECRI modtager med glæde bidrag fra ikke-statslige organisationer og andre parter, der arbejder inden for dette felt, for at sikre, at arbejdet kan blive så konstruktivt og nyttigt som muligt.

Fra 1999 vil ECRI begynde en opfølgingsprocedure på landsrapporterne og vil undersøge, hvilke tiltag regeringer evt. har taget vedrørende de forslag, som rapporterne indeholdt, samt ajourføre deres indhold generelt og fokusere mere dybtgående på særlige problemspørgsmål. Ca. 10 lande vil blive behandlet årligt i perioden 1999-2002.

² *De første tre serier består af rapporter om Belgien, Bulgarien, Tjekkiet, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Island, Irland, Italien, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Malta, Holland, Norge, Polen, Portugal, San Marino, Slovakiet, Slovenien og Schweiz.*

³ *Rapporter om Danmark, Estland, Rusland, Spanien og Storbritannien.*

Yderligere information om det arbejde, som udføres af Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance (ECRI) og om Europarådets andre aktiviteter inden for dette område, kan fås ved henvendelse til:

**Secrétariat de l'ECRI / Secretariat of ECRI
Direction des Droits de l'Homme / Human Rights Directorate
Conseil de l'Europe / Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG - Cedex
Tel: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int**

Introduktion

Danmark er en avanceret velfærdsstat af skandinavisk model. I de senere år er et stigende antal indvandrere, flygtninge og asylansøgere ankommet til landet. Den grundlæggende forudsætning i dansk lovgivning og i den generelle velfærdspolitik er ligestilling mellem danske statsborgere og udlændinge, der har fået permanent opholdstilladelse. Der er en reel vilje i Danmark til at erkende og løse problemerne med racisme og intolerance, men da der først synes at være udfærdiget en egentlig politik på dette område i de senere år, kan det forekomme rimeligt at foretage en generel evaluering af, hvad der er blevet gjort for at udvikle en global strategi baseret på en realistisk vurdering af situationen.

Danmark har et tysk mindretal i Jylland. Grønland og Færøerne er under dansk suverænitet, men har vidtrækkende selvstyre med deres eget folketing og regering. I begge disse områder er det officielle sprog det lokale sprog med dansk som andetsprog. Den danske regering har anerkendt løsrivelsesretten og den efterfølgende ret til fuld uafhængighed for begge disse territorier, hvis deres befolkninger ønsker dette. Dette ønske er dog endnu ikke blevet udtrykt.

I den senere tid er der fremkommet visse negative holdninger til indvandrere i Danmark. Den offentlige debat er blevet mere polariseret, og dette er også afspejlet i resultaterne fra de seneste lokalvalg, hvor et højreorienteret parti med stærke synspunkter om indvandrere og indvandrerpolitik har fået 10% af stemmerne.

Blandt nogle af de vigtige områder, som ECRI har identificeret og som opmærksomheden særligt henledes på, er følgende:

- behovet for at bekæmpe den voksende fjendtlige holdning til flygtninge og indvandrere i det danske samfund.
- behovet for yderligere at udvikle og gennemføre en aktiv og struktureret plan til at bekæmpe racisme og intolerance samt udføre en evaluering af dens effektivitet.
- muligheden for at udvikle et særligt organ til at bekæmpe racisme og intolerance, med bemyndigelse til at undersøge individuelle klager.

⁴ **Bemærk:** *Enhver udvikling efter den 28. november 1997 er ikke omfattet af den følgende analyse og er ikke taget med i konklusionerne og forslagene.*

- behovet for at bekæmpe udbredelsen af racistisk materiale og propaganda ved at udnytte eksisterende, lovmæssige muligheder.
- direkte og indirekte diskrimination inden for arbejdsmarkeds- og boligområdet og vanskeligheder med at bevise og afhjælpe diskrimination.

I. LOVMÆSSIGE ASPEKTER⁵

A. Internationale lovmæssige midler

1. Danmark har ratificeret de fleste af de relevante, internationale lovmæssige midler inden for bekæmpelse af racisme og intolerance med undtagelse af Det Europæiske Charter for Regional- og Minoritetssprog. Dette charter bør ratificeres snarest muligt. Det er bekymrende, at ingen af bestemmelserne i artikel 19 i EU's Sociale Charter om vandrende arbejdstagere og deres familiers ret til beskyttelse og hjælp er accepteret af Danmark.

2. Den Europæiske Menneskeretskonvention blev optaget som dansk lov i 1992. På samme måde som andre nordiske lande bør Danmark overveje muligheden for at optage andre menneskeretskonventioner i den nationale lovgivning. ECRI håber, at Danmark særligt vil overveje spørgsmålet om at optage Konventionen om afskaffelse af alle former for Racediskrimination.

B. Bestemmelser i grundloven

3. Den danske grundlov, som er en af de ældste i Europa, indeholder ingen paragraffer, der udtrykkeligt forbyder racediskrimination, selv om paragraf 70 indeholder en klausul, som forbyder enhver indskrænkning af borgerlige eller politiske rettigheder, som følge af tro eller afstamning. Retspraksis og juridisk teori angiver ikke, om denne garanti, der gælder enhver, uanset om de er danske statsborgere eller ej, kan fortolkes således, at det generelt fastlægger ligestillingsprincippet; højst er det blevet accepteret, at "alvorlig, vilkårlig diskrimination" bør påtales af domstolene, men ingen sådan sag er endnu opstået.

C. Bestemmelser i straffeloven

4. Selv om straffeloven indeholder en bestemmelse (artikel 266b), der forbyder personer offentligt at fremsætte nedsættende udtalelser med racistisk eller diskriminerende indhold, har denne bestemmelse ikke givet anledning til megen retspraksis. Den fortolkes ret snævert baseret på respekten for ytringsfriheden, der er stadfæstet i grundloven, og rigsadvokaten er ret uvillig til at rette tiltale i sådanne sager. I betragtning af at forpligtelsen til at respektere ytringsfriheden findes ved siden af en forpligtelse til at beskytte minoritetsgrupper mod diskrimination, som kan øges ved racistiske eller nedsættende udtalelser fremsat offentligt især af politikere, kunne Danmark overveje at indføre en mere offensiv politik på dette område. For eksempel ved at opmuntre anklagere til rutinemæssigt at acceptere klager fremsat ikke blot af enkeltpersoner, men også af organisationer.

⁵ *En udførlig oversigt over den danske lovgivning inden for bekæmpelse af racisme og intolerance findes i publikationen CRI (98) 80, udarbejdet for ECRI af Swiss Institute of Comparative Law (se litteraturfortegnelsen).*

D. Bestemmelser i civil- og forvaltningsret

5. Der er ingen særlige regler i dansk civil- og forvaltningsret vedrørende diskrimination inden for sundheds-, uddannelses-, bolig- og socialsikringsområderne, selv om minoritetsgrupper i Danmark, som i de fleste lande, er ugunstigt stillede og diskrimineres imod på alle disse områder. Det kunne overvejes at udvide den lovmæssige beskyttelse mod diskrimination inden for alle livets områder for at sikre tilstrækkelig beskyttelse af alle samfundsgrupper, da det ikke altid er tilstrækkeligt at sætte sin lid til grundprincippet om lighed for loven. Som anført i Konventionen om afskaffelse af alle former for Racediskrimination bør der træffes særlige og konkrete foranstaltninger inden for de sociale, økonomiske, kulturelle og andre områder for at sikre den tilstrækkelige udvikling og beskyttelse af visse etniske grupper eller enkeltpersoner, som tilhører disse. Det synes som om, der kunne gøres yderligere bestræbelser i Danmark for at opfylde forpligtelserne under Konventionen vedrørende mulighederne for, at disse grupper kan gøre deres rettigheder gældende.

6. Inden for beskæftigelsesområdet trådte en lov i kraft i begyndelsen af juni 1996, der forbyder enhver diskriminerende behandling baseret på race m.v. Denne lov blev kritiseret for ikke at tillade omvendt bevisbyrde. Dette spørgsmål kunne undersøges yderligere i lyset af, at diskrimination inden for arbejdsmarkedet erfaringsmæssigt er vanskelig at bevise. Lønmodtagere og ansøgere bør have information om loven og dens begrundelse, og der bør oprettes særlige rådgivende organer til at rådgive ansøgere og støtte deres klager.

E. Særlige organer

7. Udvalget for Etnisk Ligestilling, oprettet i 1993, havde til opgave at rådgive myndigheder og private foreninger om alt vedrørende bekæmpelse af racisme, men havde ingen beslutningsmagt. I 1997 blev dette udvalg erstattet med Nævnet for Etnisk Ligestilling; Nævnet har yderligere funktioner, men har stadig ikke bemyndigelse til at behandle individuelle enkelte klager. Det private Dokumentations- og rådgivningscenter mod racediskrimination (DRC), der modtager statsstøtte, registrerer klager og rådgiver den krænkede part. ECRI finder, at Nævnet for Etnisk Ligestillings bemyndigelse og funktion kunne udvides yderligere og hente inspiration fra lignende særlige ombudsmænd eller nævn, der findes i andre lande. Det kunne for eksempel gives bemyndigelse til at undersøge og mægle i klager om racediskrimination og rådgive om udfærdigelsen og gennemførelsen af lovgivning. I denne henseende henvises der til ECRI's generelle, politiske anbefaling nr. 2 om særlige organer på nationalt plan til at bekæmpe racisme og intolerance: Danmark kunne måske udvikle Nævnet for Etnisk Ligestilling i overensstemmelse med de rammer, som er fremsat i denne anbefaling.

II. POLITISKE ASPEKTER

8. Selv om der er en generel forpligtelse til ligestilling for alle og flere initiativer undervejs på dette område, finder ECRI, at en mere aktiv og struktureret plan til at bekæmpe racisme og intolerance i Danmark kunne blive udviklet yderligere. Foruden vedtagelsen af ny lovgivning på dette område – som, selv om det ikke altid er den mest effektive måde at bekæmpe diskriminerende holdninger og opførsel på, ikke desto mindre giver et kraftigt signal – bør der også indføres en række ikke-lovmæssige (politiske) foranstaltninger, som regelmæssigt kontrolleres og koordineres for at sikre en omfattende indsats til bekæmpelse af racisme. Det særlige organ nævnt under ovenstående punkt E bør spille en vigtig rolle i denne henseende.

F. Modtagelse og status for personer, der ikke er danske statsborgere

- *Indvandrerpolitik*

9. Danmark har lige som mange europæiske lande skærpet sin politik vedrørende adgang til landet for indvandrere, flygtninge og asylansøgere. Der bør imidlertid udvises forsigtighed for at sikre, at en skærpet politik ikke fører til diskriminerende praksis og uretfærdig behandling. Uddannelse af embedsmænd, der er ansvarlige for grænsekontrol, kombineret med skriftlige regler for deres beslutninger og opførsel, er yderst vigtig i denne henseende. Endvidere bør den mulige negative virkning af en skærpet politik vedrørende offentlighedens holdning til indvandrere, flygtninge og asylansøgere bekæmpes ved at sikre, at politikken og grundene bag den forklares tydeligt for offentligheden, og ved at sikre, at der skelnes klart mellem indvandrerpolitik og politiske tiltag over for de indvandrere, flygtninge og asylansøgere, der allerede befinder sig i samfundet.

- *Integrationspolitik*

10. De danske myndigheder lægger stor vægt på de positive virkninger af den generelle integrationspolitik, hvor gensidig tolerance og ligestilling er vigtige komponenter frem for assimilation. Der lader dog til at være meget lidt systematisk evaluering af eller beviser på, at de politiske tiltag virker på den ønskede måde. Dog udgav et ad-hoc Integrationsnævn i maj 1997 en rapport om dansk integrationspolitik. Der har været fremsat nogen kritik af, at dansk politik på dette område har en tendens til at være for passiv og lægger forpligtelsen på indvandrerne til selv at tilpasse sig. Aktive foranstaltninger til at fremme integration, som f. eks. de forslag, der er fremsat af Byudvalget⁶ eller Barriereudvalget⁷, bør følges og udvikles yderligere. ECRI er

⁶ *Byudvalget har foreslået en række initiativer: bl.a. indførelsen af indvandrersprog som valgfri kurser i alle dele af folkeskolen; voksenundervisning for flygtninge og indvandrere; fremskaffelse af flere praktikpladser for unge indvandrere og andre unge mennesker; aktiviteter inden for bolig- og samfundslivet.*

⁷ *Barriereudvalget blev oprettet i 1992 og har til opgave at forbedre beskæftigelsessituationen for flygtninge og indvandrere.*

opmærksom på, at der allerede er taget initiativer, som f.eks. det 18. måneders integrationsprogram, der tilbydes indvandrere.

G. Undervisning og erhvervsuddannelse

11. ECRI er opmærksom på, at man i det danske skolesystem har haft forståelse for de særlige problemer, som børn kan få, hvis de har en kulturel baggrund, der afviger fra flertallets. For eksempel er det efter en lov vedtaget i 1997 obligatorisk for lokale myndigheder at levere sprogstimulering til alle indvandrerbørn fra 3-års alderen i 15 timer om ugen. Initiativer til at nå denne gruppe med henblik på at sikre en god uddannelse og forhindre, at unge forlader skolen for tidligt, bør fortsættes og styrkes.

12. Andre forebyggende foranstaltninger kunne også iværksættes for at forbedre kendskabet til problemerne med racisme og diskrimination blandt skolebørn: for eksempel kunne emnet racisme tages med i undervisningsplanen; der kunne indføres særlige kurser for lærere, såvel folkeskole- som gymnasielærere, til at bekæmpe racistisk vold og mobning i skolerne.

- *Uddannelse af embedsmænd*

13. Embedsmænd, der kommer i kontakt med indvandrere, flygtninge og asylansøgere i løbet af deres arbejde, bør have særlig undervisning for at sikre, at de forstår de spørgsmål, der her er på tale, den gældende lovgivning og deres egne fordomme. Undervisningen bør gives til polititjenestemænd, andet personale, der beskæftiger sig med asylansøgere og indvandrere, medarbejdere inden for sundheds- og socialektoren mv. ECRI erkender, at sådanne initiativer er blevet taget, men de bør gøres bredere og styrkes.

- *Bevidsthedsgørelse og politisk ledelse*

14. I Danmark, som andre steder, er der somme tider en tendens til at fremstille minoritetsgrupper på en negativ måde, som en byrde for staten og en kilde til konflikt. Det er vigtigt, at opinionsskabere, især politikere, afholder sig fra at bruge sådan taktik og i stedet understreger det bidrag, som minoritetsgrupper kan yde til landet. Der bør gives offentligheden objektive informationer vedrørende minoritetsgruppers situation. Politiske foranstaltninger, der har til formål at forbedre minoritetsgruppers stilling, bør offentliggøres bredt, og motivationen bag dem forklares tydeligt.

- *Nazipropaganda og -materiale*

15. ECRI bemærker, at dens generelle politiske anbefaling nr. 1 opfordrer stater til at sikre, at "national straffelov, civil- og forvaltningslov udtrykkeligt og specifikt bekæmper racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance, bl.a. ved ... i overensstemmelse med de forpligtelser, som landene har påtaget sig i henhold til internationale konventioner, og navnlig i henhold til artikel 10 og 11 af Den Europæiske Menneskeretskonvention, at sørge for, at mundtlige, skriftlige, audiovisuelle og andre

former fortilkendegivelser, herunder de elektroniske medier, der opmuntrer til had, diskrimination og vold mod, etniske, nationale eller religiøse grupper eller mod deres medlemmer på det grundlag, at de tilhører en sådan gruppe, lovmæssigt kategoriseres som en strafbar handling, hvilket også bør omfatte produktion, distribution og opbevaring med henblik på distribution af det pågældende materiale". Der er i Danmark og nabolandene blevet udtrykt bekymring om virkningerne af produktionen og eksporten af nazipropaganda og -materiale. ECRI understreger, at det er en forpligtelse at sikre, at de mulige, negative virkninger af sådant materiale i Danmark og andre lande bekæmpes med styrke ved hjælp af uddannelsesmæssige, bevidsthedsgørende og andre politiske foranstaltninger.

H. Beskæftigelse

16. Det rapporteres, at arbejdsløsheden er højere blandt indvandrere og deres efterkommere end blandt flertallet af befolkningen. Det lader også til at gælde for personer, der har fået hele deres uddannelse i det danske system og derfor taler flydende dansk. ECRI bemærker, at arbejdsministeriet har taget forskellige initiativer for at fremme adgangen til arbejdsmarkedet for minoritetsgrupper. For at gøre antidiskriminationslovgivningen mere effektiv understreger ECRI hvor vigtigt det er at iværksætte initiativer, som har til formål at gøre arbejdsgivere og relevante myndigheder klar over de måder, hvorpå diskrimination og fordomme virker i samfundet. En sådan opgave kunne udføres af et særligt organ, som det der er foreslået under E.

I. Statistik

17. ECRI finder, at der bør træffes foranstaltninger til at registrere statistik om klager over diskrimination, muligvis i samråd og samarbejde med Dokumentations- og rådgivningscentret om racediskrimination (DRC) (en ikke-statslig organisation, som allerede er aktiv med at registrere sådanne klager).

J. Medier

18. Medierne har undertiden en tendens til at rapportere om situationen for indvandrere og andre nyankomne personer på en ret negativ måde. Medierne bør bestræbe sig på at opnå en mere afbalanceret rapportering af disse spørgsmål, hvor der lægges vægt på det positive bidrag, som minoritetsgruppers tilstedeværelse og kultur kan yde til det danske samfund.

K. Andre områder

- *Indirekte diskrimination*

19. Lovgivning og praksis bør overvåges for at sikre, at ingen utilsigtet, indirekte diskrimination kan opstå deraf, i betragtning af at lovgivningen hovedsagelig er udarbejdet før tilstrømningen af indvandrere og flygtninge til Danmark. Det bemærkes, at indirekte diskrimination er blevet gjort ulovlig inden for beskæftigelsesområdet.

- *Grønlandske Inuit*

20. Det rapporteres, at nogle af de grønlændere, der bor i danske storbyområder, er meget ugunstigt stillet, både socialt og økonomisk. Det synes at være vanskeligt at skaffe ajourført information om grønlændernes situation i danske storbyer. ECRI finder, at der kunne træffes yderligere foranstaltninger for at overvåge og forbedre situationen for medlemmerne af denne gruppe.

Generelle data, leveret af nationale myndigheder

For at gøre oplysningerne konsekvente har ECRI i sine CBC-rapporter i dette felt kun gengivet statistiske data fra regeringernes svar på ECRI's spørgeskema. Spørgeskemaet blev udsendt til de danske myndigheder den 13. juli 1994.

ECRI påtager sig intet ansvar for nedenstående data.

Største grupper af ikke-statsborgere: tyrkere (36.835), statsborgere fra det tidligere Jugoslavien (32.184), statsløse (10.215), somaliere (9.683), irakere (8.066), iranere (7.029), pakistanere (6.736), srilankanere (5.415), nordamerikanere (5.100), marokkanere (3.383), thailændinge (3.024), oceaniere (1.038), brasilianere (737).

Asylansøgere: 5.954 i 1997, hvoraf 4.980 fik tildelt flygtningestatus.

11.222 personer bosat i Danmark er født i Grønland.

* *Befolkning: 5.196.600 (den 1. januar 1994). Dette tal er taget fra Europarådets publikation: "Nye demografiske udviklinger i Europa" (se litteraturfortegnelsen).*

LITTERATURFORTEGNELSE

I nærværende litteraturfortegnelse er opført de vigtigste kilder, som er blevet anvendt under undersøgelsen af situationen i Danmark. Den indeholder ikke alle de forskellige informationskilder (medier, kontaktpersoner i landet, nationale ikke-statslige organisationer mv.), som er blevet benyttet.

1. Reply supplied to the ECRI questionnaire by the Danish authorities
2. Reply supplied to the ECRI questionnaire by the Danish Centre for Human Rights and the Race Discrimination Documentation Centre
3. CRI (94) 2 and Addendum: Situation in the member States of the Council of Europe concerning the issues under examination by the European Commission against Racism and Intolerance: Working papers submitted by the members of ECRI, Council of Europe document
4. Recent Demographic Developments in Europe, Council of Europe Press, 1994
5. CDMG (94) 16 final: Recent developments in policies relating to migration and migrants, Council of Europe document
6. "Political extremism and the threat to democracy in Europe", Institute of Jewish Affairs
7. Trends in International Migration, Annual Report 1993, OECD, 1994
8. CRI (95) 2 rev.: Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe, Council of Europe publication
9. Antisemitism World Report 1995, Institute of Jewish Affairs publication
10. CERD/C/158/ADD.8: Report submitted by Denmark to the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, United Nations public document
11. CERD/C/184/Add.2: Report submitted by Denmark to the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, United Nations public document
12. A/45/18: Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination to the 45th Session of the UN General Assembly concerning Denmark, United Nations public document
13. CERD/C/SR.863-888: Summary records of 38th Session of CERD, United Nations public document
14. CERD/C/280/Add.1: Report submitted by Denmark to the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, United Nations public document
15. E/CN.4/1995/77: Implementation of the Third Decade against Racism and Racial Discrimination: Report of the Secretary General (information received from the Danish Government)

16. "Country reports on Human Rights Practices for 1994", US Department of State, 1995
17. "Preventing racism in the workplace in Denmark", publication by the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
18. CERD/C/304/Add.2: Concluding observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination concerning Denmark
19. CERD/C/SR.1137 and 1138: Summary record of 1137th and 1138th meetings (48th session) of CERD concerning Denmark
20. Nordic Journal of International Law, 1996
21. Minorities and Autonomy in Western Europe: A Minority Rights Group report